

висуватися і вирішуватися питання про те, яким чином рішення, що намічується, відіб'ється на становищі особистості, кожної конкретної людини, які можуть виникнути для неї складності в повсякденній дійсності, як можна їх усунути. Якщо ж ці складності усунути не вдасться, якщо все-таки, не дивлячись на всі заходи, що приймаються; інтереси особистості, її права будуть порушені, то шлях, що намічається, вирішення відповідного завдання мають бути відхилені [6, с. 29].

Водночас В.В. Копейчикову доводиться констатувати: які ж далекі ми від подібного підходу до вирішення завдань державного управління в цей час! А між тим саме такий підхід має бути одним із принципів етики поведінки будь-якої посадової особи в дійсно демократичній державі. У такому аспекті повинен тлумачитися і один з принципів державної служби, перелік яких міститься в проекті Закону «Про державну службу в Україні», де сказано, що державна служба в Україні базується (поряд з іншими) і на принципі демократизму, гуманності, поваги до особистості, хоча, на наш погляд, слід було сказати більш конкретно про відносини «особистість – державний апарат».

Таким чином, на підставі викладеного вище можна зробити висновок, що в науковій спадщині Володимира Володимировича Копейчикова, поряд з іншими важливими проблемами, самостійне місце посідає питання державної служби та правового регулювання її проходження. Прикладна цінність теоретичних міркувань В.В. Копейчикова про природу державної служби полягає в тому, що вони знайшли своє зовнішнє безпосереднє вираження в Законі України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р., заклавши фундамент розвитку інституту державної служби в незалежній Україні.

Список використаних джерел:

1. Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2001. – Т. 3 : К – М. – 2001. – 792 с. : іл.
2. Капічон О. Г. Участь академіка В. Копейчикова в конституційному процесі України (1990 – 1996 рр.) / О. Г. Капічон // Право і суспільство. – 2015. – № 5. – С. 19 – 25.
3. Володимир Володимирович Копейчиков. Біографія і бібліографія вчених-правознавців (Національна академія наук України, Академія правових наук України) / Упоряд. : О. Д. Тихомиров. – Х : Право, 1998. – 32 с.
4. Петришин О. В. Державна служба в структурі державно-правової організації суспільства (питання методології) / О. В. Петришин // Вісник Академії правових наук України : зб. наук. пр. / редкол. : В. Я. Тацій та ін. – Х. : Право, 1995. – № 4. – С. 134 – 138.
5. Петришин О. В. Правовий режим державної служби: питання загальної теорії : автореф. дис. докт. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / О. В. Петришин. – Х., 1999. – 36 с.
6. Копейчиков В. В. Про теоретичні засади конституційного ладу (згідно з проектом Конституції України, який винесено на всенародне обговорення) / В. В. Копейчиков // Вісник Академії правових наук України : зб. наук. пр. / редкол. : В. Я. Тацій та ін. – Х. : Право, 1993. – № 1. – С. 26 – 34.

Доцент кафедри загальноправових та психологічних дисциплін факультету № 2 підготовки фахівців для Національної гвардії України ННІ № 3 НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

Дручек Олена Василівна

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА СТРУКТУРУ ВЛАДИ

Проблема соціального феномену влади, її природи, сутності, іманентних ознак є однією з найскладніших та найбільш дискусійних у теорії права та держави [1, с.633]. Абсолютно справедливою є думка про те, що юридично правильне розуміння терміна «влада» та похідних від

нього категорій має безпосередній вплив на законотворчу, законодавчу та правозастосовну практику, діяльність суду [2, с. 23]. Між тим, у науці досі не існує єдиного розуміння поняття влади. Найчастіше його розкривають через такі поняття, як «воля», «інтерес», «залежність». Більшість сучасних підходів до поняття влади базуються на концепції соціолога М. Вебера, відповідно до якої влада – це здатність окремої людини або групи людей утверджувати у сфері соціальних відносин власну волю. Відповідно, влада полягає у здатності реалізувати функцію управління, має вираження у відносинах керівництва, владарювання і підкорення. Юридична енциклопедія називає владу «багатогранним суспільно-політичним і правовим поняттям», під яким розуміються: 1) відносини між людьми, коли одні командують, а інші підкоряються; 2) здатність досягати поставленої мети; 3) спроможність соціально-політичної системи забезпечувати виконання прийнятих нею рішень; 4) спосіб самоорганізації людської спільноти, заснованої на розподілі функцій управління і виконання; 5) можливість і здатність проводити свою волю [3, т. 1, с. 489]. Одне із вдалих, на нашу думку, визначень поняття влади належить Л.М. Шипілову, який розуміє владу як здатність і можливість владних суб'єктів всередині соціальної системи здійснювати суспільно корисний ефективний вплив на інших суб'єктів на основі спільних інтересів [4, с. 77]. Виправданим, на нашу думку, є підхід іншого дослідника категорії публічної влади – Ю.Р. Мірошніченка, який вважає поняття «право» родовим поняттям категорії «влада», і визначає владу (публічну) як передбачене конституцією чи законом право уповноваженого суб'єкта приймати обов'язкові до виконання рішення у сфері управління публічними справами [2, с. 24].

Зміст поняття «влада», на нашу думку, слід розкривати через її ознаки та структуру. Найчастіше основними ознаками влади називають: соціальність; свідомо-вольовий характер; наявність засобів впливу (інструментарію забезпечення результативного впливу на суспільні відносини). Зазначене дозволяє сформулювати наступні узагальнюючі характеристики категорії «влада»: вона об'єктивно притаманна суспільному життю; має свідомо – вольовий характер; здійснюється за допомогою авторитету та/або примусу.

Що стосується наукових поглядів на структуру влади, то вони характеризуються більшим різноманіттям, ніж погляди на ознаки влади. Так, елементами структури влади вважають: її волю, силу; владні відносини; органи і норми поведінки. У літературі відзначається оригінальність позиції В. Смородинського, який пропонує розглядати в межах структури влади об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону [5, с. 34-35]. У розвиток даної ідеї, зокрема, Л.М. Шипіловим пропонується під об'єктом влади розуміти сукупність суспільних відносин, заради виникнення, зміни та припинення яких створюється та здійснюється влада. У демократичному суспільстві влада виступає у якості правової та справедливої сили і базується не на примусі, а здебільшого на авторитетному інтелектуальному і правовому впливові владної волі на суспільні відносини. Саме це у контексті нашого дослідження можна визначити як об'єктивну сторону влади. Відповідно, суб'єктами влади виступають учасники владних відносин, які взаємодіють з метою забезпечення результативного впливу на суспільні відносини (об'єкт влади). У випадку, коли йдеться про публічну владу, справедливою є думка щодо можливості наступного конструювання суб'єктного складу влади: - апіорний суб'єкт (суб'єкт – джерело) влади – народ; - представницький владний суб'єкт – держава, її органи та посадові особи; - підвладний суб'єкт – обумовлений як індивідуальними так і груповими характеристиками (громадяни, об'єднання громадян тощо) [4, с. 74]. Відносно суб'єктивної сторони, то стосовно учасника владних відносин вона характеризується наявністю інтелектуального та вольового елементів. Зміст цих елементів може відрізнятися у владного та підвладного суб'єктів, з огляду на їх різну рольову природу. Інтелектуальний елемент суб'єктивної сторони як того, так і іншого суб'єкта характеризується розумінням суті та змісту владного рішення, прогнозуванням наслідків його втілення. Що стосується вольового чинника, то воля владного суб'єкта проявляється у прийнятті владного веління, прагненні його здійснення і настання результату владних відносин, воля ж підвладного обумовлюється вибором варіанту поведінки, що пропонується владним велінням.

Зазначене вище дає підстави резюмувати, що влада є поєднанням інтересу і волі, у якому воля є засобом вираження інтересу. Влада – це залежність між необхідністю реалізації інтересів

суб'єкта способами і засобами, що є у розпорядженні інших суб'єктів.

Подальше прирощення знань у питанні поняття влади, на нашу думку, має полягати не скільки у докорінному переосмисленні даного поняття, скільки у його деталізації.

Список використаних джерел:

1. Влада в Україні: шляхи до ефективності / ред. рада: Авер'янов В. Б., Битяк Ю. П., Закалюк А. П., Козюбра М. І. та ін. ; гол. ред. ради О. Д. Святоцький. – К. : Ін Юре, 2010. – 688 с.
2. Конституційно-правове забезпечення народовладдя в Україні: Монографія / Ю. Р. Мірошниченко; за ред. О. Л. Копиленка. – К.: «Фенікс», 2012. – 360 с.
3. Юридична енциклопедія: У 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) [та ін.]. – К. : «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1998. – Т. 1 : А–Г. – 669 с. ; Т. 2 : Д–Й. – 1999. – 741 с. ; Т. 3 : К–М. – 2001. – 792 с. ; Т. 4 : Н–П. – 2002. – 720 с. ; Т. 5 : П–С. – 2003. – 733 с.; Т. 6: Т–Я. – 2004. – 768 с.
4. Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави : монографія / Л. М. Шипілов – Харків : ФІНН, 2009. – 215 с.
5. Смородинський В.С. Судова влада в Україні (загальнотеоретичні проблеми): Дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. – Харків, 2001. – С. 34-48.

Студентка 2 курсу, інститут
політології та права Національного
педагогічного університету ім.
М. П. Драгоманова

Завальна Вікторія Андріївна
ДЕМОКРАТІЯ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ НАРОДОВЛАДДЯ

Загальновідомим фактом є те, що академік В. В. Копейчиков здійснив значний вклад у розвиток правової науки, його праці стали надбанням нашого народу. У своїх наукових пошуках вчений приділяв увагу багатьом категоріям і поняттям, зокрема демократії. В.В. Копейчиков неодноразово аналізував це явище у своїх працях «Радянська соціалістична демократія: основні напрями розвитку» 1976 рік, «Радянська державність і демократія на сучасному етапі» 1983 рік, «Народовладдя як основа представницької демократії» 1995 рік, і багато інших.

Протягом історії до ідеї демократії, яка ґрунтується на принципах свободи і рівності, зверталися науковці, збагачуючи і розвиваючи це поняття: Перикл (Стародавня Греція), Спіноза (Нідерланди, XVII ст.), Ж.-Ж. Руссо (Франція, XVIII ст.), Т. Джефферсон (США, XVIII ст.), І. Франко (Україна, кінець XIX- початок XX ст.) В. Гавел (Чехія, XX ст.), А. Сахаров (Росія, XX ст.) та ін. Багато хто з них (наприклад, О. Токвіль) акцентували увагу на необхідності «учитися демократії». Гете писав: «Лише той гідний щастя і свободи, хто кожний день іде за них бій»[1, с. 190].

Ідея народовладдя свого часу знайшла вираз і у конституційних проектах, державних документах, нарешті у Конституції УНР 1918 р. Так, у проекті, запропонованому 1905 р. групою членів Української Народної Партії під назвою Основний Закон «Самостійної України» Спілки народу українського, утверджувалось, що «уся влада належить народові українському. Основний Закон встановлює, як нею користуватись» У Четвертому Універсалі Центральної Ради зазначалось, що влада в Україні «буде належати тільки народу України, ім'ям якого, поки зберуться Українські установчі збори, будемо правити ми, Українська Центральна Рада, представництво робочого народу - селян, робітників і солдатів...». Що стосується Конституції УНР 1918 р., то друга її стаття проголошувала: "Суверенне право в Українській Народній Республіці належить народові України, цебто громадянам УНР всім разом»[2, с. 45-46].

Отож, що ж таке демократія? Демократія – це форма держави, яка заснована на здійсненні народовладдя шляхом забезпечення широких прав і свобод громадян, їх участі у формуванні і функціонуванні апарату політичної влади і контролю за його діяльністю. З огляду на дослівний переклад терміна «демократія» з грецької (demos – народ і kratos – влада) її часто ототожнюють з